

POLITICI EUROPENE ȘI ROMÂNEȘTI PRIVIND EDUCAȚIA NONFORMALĂ

Valentin Cosmin BLÂNDUL

Universitatea din Oradea, România

Education represents one of the most important components of one's social and personal life. It is specific human being activity by which the adult generation tries to develop the personality of young people and help them to effectively integrate in society. Education has 3 complementary forms: formal, non-formal, informal. As a short definition, non-formal education is made in school using different extracurricular activities, such as: trips, optional courses, competitions and so on. This type of education has a very strong impact on the development process of young generation personality. Therefore, Romania and the European Union attribute to it a big importance. In this paper, we intend to describe the most important local, national and European polities regarding the non-formal education.

Complexitatea vieții umane în societatea de azi și provocările lumii contemporane au drept consecință o regândire a rolului și a ponderii factorilor ce contribuie la realizarea educației pe tot parcursul vieții. Atât educația formală (desfășurată în cadrul instituțiilor de învățământ pe baza programelor curriculare), cât și cea nonformală (desfășurată prin intermediul activităților extrașcolare realizate în afara unităților de învățământ sau în alte instituții precum palate / cluburi ale copiilor, organizații nonguvernamentale pentru copii și tineret etc.) trebuie să aibă ca preocupare de bază dobândirea de către elevi a cunoștințelor și competențelor care să le permită continuarea educației pe tot parcursul vieții [1].

Etimologic, conceptul de *educație nonformală* provine din latinescul „non-formalis” – fără formă, în afara formei organizate oficial pentru un anumit gen de activitate. Potrivit lui Ph Coombs [4, p.39], educația non-formală se referă la întreaga activitate organizată și sistematică, realizată în afara cadrului formal al educației, pentru a completa și facilita învățarea celor interesați să se perfecționeze într-un anumit domeniu. De altfel, de-a lungul istoriei sale, ideea educației nonformale a venit tocmai ca o replică împotriva caracterului livresc al învățării promovată în cadrul formal al activităților școlare.

Așadar, educația nonformală (sau extrașcolară) completează activitatea școlară sau educația realizată în familie. Aceasta permite adâncirea cunoștințelor și dezvoltarea competențelor în zonele de interes ale elevilor, respectiv cultivarea intereselor, înclinațiilor și a talentelor acestora pentru anumite domenii. Ea permite folosirea eficientă și plăcută a timpului liber al copiilor, dezvoltarea vieții asociative și a capacităților de cooperare în rezolvarea unor sarcini complexe, formarea trăsăturilor pozitive de personalitate etc. De asemenea, educația nonformală permite implicarea elevilor în activități opționale într-o mai mare măsură decât ar permite activitățile curriculare [6].

Reunind punctele de vedere prezentate în paragrafele precedente, putem aprecia că educația nonformală reprezintă orice activitate organizată sistematic, creată în afara sistemului educațional formal și care oferă diferitelor subgrupe ale populației (copii, tineri, adulți, persoane cu dizabilități, șomeri etc.) acces la diferite tipuri de învățare. Prin natura specificului și caracteristicilor sale (variabilitate mare a subiectelor ce pot fi abordate, flexibilitate sporită, diferențierea conținuturilor și a tehnologiilor de lucru, caracterul opțional sau facultativ, implicarea mai profundă a beneficiarilor în proiectarea și realizarea sa etc.), educația nonformală reprezintă o completare absolut indispensabilă sistemului educațional formal. Așadar, principalele avantaje ale educației nonformale sunt reprezentate de un grad sporit de flexibilitate și libertate de acțiune, respectiv de selectare a informațiilor ce vor fi vehiculate, în vreme ce dezavantajul major este dat de absența unui sistem riguros de evaluare a progresului școlar înregistrat de beneficiari, fapt care, asociat cu o autoevaluare subiectivă, le poate produce acestora carențe și întârzieri în pregătire (Mariana Marinescu, 2006, pp. 65-66).

Dată fiind importanța din ce în ce mai mare a educației nonformale în pregătirea populației pentru viață, este firesc ca acestui subiect să i se acorde o importanță din ce în ce mai mare din partea forurilor decizionale românești și internaționale. Astfel, în ceea ce privește Comisia Europeană - prin programele comunitare de formare continuă – stabilește educația nonformală ca fiind una din priorități, propunându-se modalități de recunoaștere la nivel european a calificativelor obținute în urma parcurgerii unei asemenea forme de educație. Concret, furnizorilor de formare profesională continuă li se solicită identificarea unor modalități de includere a educației nonformale în cadrul acestor programe, precum și a unor strategii de evaluare și certificare a com-

petențelor dobândite de beneficiari în urma parcurgerii acestor programe, rezultate care să poată fi validate la nivel european.

Principalele programe existente la nivel național și internațional care promovează educația nonformală în formarea tinerei generații sunt următoarele (Mariana Marinescu, 2006, pp. 155-156):

- Programul de înființare și dezvoltare a unor centre pentru tineret;
- Programul de acțiuni pentru implementarea Planului Național de Acțiune pentru Tineret în România – PNAT-R;
- Programul de cercetare socială în domeniul tineretului;
- Programul de relații internaționale în domeniul tineretului;
- Programul comunitar „Youth”;
- Programul de formare pe tot parcursul vieții „Life Long Learning”.

În ceea ce privește țara noastră, politicile de stat privitoare la educația nonformală (și, în mod special, *Planul Local de Acțiune pentru Tineret, Oradea*) includ domenii precum dezvoltarea personală, respectiv voluntariatul și implicarea civică (Mariana Marinescu, 2006, pp. 65-66).

În cadrul domeniului I (dezvoltare personală) au fost incluse acele inițiative care pot (și trebuie) să ofere o șansă tineretului de a-și îmbunătăți acele abilități și deprinderi necesare unei dezvoltări complexe și corecte a caracterului și comportamentului. Un accent deosebit trebuie pus pe acele programe și acțiuni care răspund nevoii de autocunoaștere a tinerilor (identificarea propriilor valori, idealuri, țeluri, conștientizarea imaginii de sine, a propriilor posibilități și limite), precum și pe acele activități care promovează un comportament potrivit în relația cu semenii, acestea constituind o sursă importantă a dezvoltării psihosociale a persoanei.

Principalele obiective ale domeniului I (dezvoltare personală) sunt următoarele:

- creșterea gradului de autocunoaștere al beneficiarilor;
- dezvoltarea de abilități și deprinderi comportamentale pentru o mai bună relaționare a persoanelor în societate.

Îndeplinirea acestor obiective este posibilă prin derularea unor acțiuni de dezvoltare personală precum: înființarea unor cluburi în fiecare zonă / cartier, având drept scop realizarea unor activități specifice destinate diferitelor categorii de personal, precum și a unor proiecte pentru dezvoltarea resurselor umane, realizarea de activități informale în parteneriat cu diverse organizații / instituții din comunitate, dezvoltarea de servicii adresate părinților și tinerilor pentru optimizarea relațiilor dintre generații ș.a.m.d.

Indicatorii de reușită specifici domeniului I (dezvoltare personală) variază în funcție de obiectivele prestabilite și de metodele de implementare specifice fiecăruia. Indicatorii menționați pot fi grupați în următoarele categorii:

- numărul și tipul activităților / cursurilor / stagiilor de formare derulate;
- numărul și tipul resurselor atrase și alocate;
- numărul și tipul materialelor realizate și distribuite;
- numărul de participanți;
- numărul de beneficiari;
- rezultatele evaluărilor activităților realizate;
- cantitatea și calitatea aparițiilor în mass-media.

Responsabili pentru implementarea cu succes a acestor activități sunt organizațiile nonguvernamentale, instituțiile publice, unitățile școlare preuniversitare și universitare, alți factori din municipiul Oradea interesați să se implice.

Domeniul II menționat se referă la voluntariat și implicare civică. Potrivit *Consiliului Național al Voluntariatului* (2002), voluntariatul este o activitate desfășurată din proprie inițiativă de către orice persoană fizică în folosul altora, fără a primi vreo compensație materială. Cu alte cuvinte, a fi voluntar înseamnă a alege să-ți pui la dispoziție timpul, cunoștințele, abilitățile, energia, în beneficiul altora, fără a fi plătit și fără a fi constrâns. O persoană poate fi voluntar atât în cadrul unei organizații nonguvernamentale și / sau instituții publice (voluntariat formal), cât și pe cont propriu (voluntariat informal) [5, p.56].

Potrivit aceluiași Plan Local de Acțiune pentru Tineret, Oradea, principalele obiective ale domeniului II (voluntariat și implicare civică) sunt următoarele:

- creșterea gradului de informare și sensibilizare asupra vieții comunității;
- dezvoltarea unei atitudini civice a tinerilor;
- promovarea ideii de voluntariat în rândul populației și creșterea numărului de voluntari.

Modalitățile concrete de îndeplinire a acestor obiective ar putea fi reprezentate de identificarea problemelor cu care se confruntă comunitatea, organizarea unei campanii de informare a populației cu privire la aspectele întâlnite în viața comunității, a unor campanii de consiliere publică și alte activități pentru implicarea populației în luarea de decizii și / sau dezvoltarea spiritului civic, realizarea unor acțiuni de popularizare a exemplurilor de bună practică și / sau a celor care oferă cadrul organizat pentru implicarea personală, organizarea de campanii de informare a populației referitoare la oportunități de implicare ale acestora în acțiuni de voluntariat, derularea unor sesiuni de instruire a factorilor locali cu privire la avantajele voluntariatului etc.

Indicatorii de reușită ai acestor activități depind de obiectivele vizate și metodele corespunzătoare fiecăruia, putând fi grupate după cum urmează:

- numărul și tipul de campanii / activități / sesiuni de formare organizate;
- numărul de ONG și instituții care se implică;
- numărul de participanți;
- numărul și tipul resurselor atrase și alocate;
- numărul și tipul materialelor realizate și distribuite;
- numărul de beneficiari;
- cantitatea și calitatea aparițiilor în mass-media.

La nivelul municipiului Oradea, pentru implementarea acestor activități vor răspunde ONG locale, diferite instituții publice, unități de învățământ preuniversitar și universitar, alți factori interesați.

Din analiza politicilor europene și românești privitoare la educația nonformală, se poate observa preocuparea întregii comunități față de această problemă. Interesul major este determinat, în principal, de faptul că educația nonformală reprezintă o măsură complementară extrem de viabilă la adresa învățământului formalizat, oferind posibilitatea celor interesați ca, într-o manieră flexibilă și constructivă, să abordeze o serie de subiecte inedite sau în care beneficiarii au deja o formare inițială. Acesta reprezintă un motiv suficient de convingător pentru care investiția în educația nonformală să merite a fi efectuată atât din punct de vedere al resurselor (umane și materiale) alocate, cât și din cel al strategiilor didactice utilizate.

Referințe:

1. Blândul V. Educația non-formală – de la teorie la practică. Editura Universității din Oradea, 2008.
2. Cucoș C. Pedagogia. - Iași: Editura Polirom, 2006.
3. Marcu Agneta (coord.). Orientare și consiliere pentru carieră în politicile pentru tineret. Editura Universității din Oradea, 2006.
4. Marcu V., Orșan Florica, Deac Adina. Managementul activităților extracurriculare. Editura Universității din Oradea, 2003.
5. Nedelcu Gabriela, Nedelcu Mădălina, Mureșan Ioana, Stan Simona, Mureșan Traian. Educația ecologică și voluntariatul în protecția mediului. Fundația pentru Cultură și Educație Ecologică ECOTOP Oradea, Centrul Național de Voluntariat PRO VODIS, 2003.
6. Nicola I. Tratat de pedagogie generală. - București: Editura Aramis, 2000.

Prezentat la 11.06.2009